

УДК 343.985.7: 343.7

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-86-96](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-86-96)

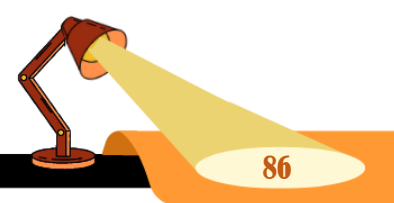
Волкова Юлія Михайлівна здобувач, Науково-дослідний інститут публічного права, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0009-0361-5354>

АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ОПИТУВАЛЬНИКІВ ЗА МЕТОДИКОЮ ВИЯВЛЕННЯ ПРИХОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ, СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Анотація. В науковій статті розглядаються питання алгоритмізації опитувальників за методикою виявлення прихованої інформації, що призначені для використання з метою розкриття та розслідування кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості. Використання поліграфа у кримінальному провадженні є одним з ефективних засобів збирання доказової інформації щодо злочинної діяльності конкретних осіб. У цьому контексті важливе значення має підготовка якісного опитувальника, який повинен враховувати усі обставини справи. Під час написання опитувальника у МВПІ передбачається моделювання усього перебігу злочинної діяльності. З'ясовано, що алгоритм класичного опитувальника для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень за МВПІ повинен складатися з п'яти основних блоків, які складаються з «батареї» тестів: стимульний блок; діагностичний блок; основний блок; блок тестів, для з'ясування того, коли і від кого опитуваний отримав інформацію про злочинну подію; блок тестів, що пред'являється лише тим опитуваним, які відповідно до результатів поліграфологічної перевірки з високим ступенем вірогідності володіють інформацією причетного до злочинної події.

Під час розкриття і розслідування правопорушень використання МВПІ дозволяє: визначити коло осіб, причетних до злочинної події, та відокремити тих, хто немає до неї відношення; встановити наявність у конкретних осіб злочинного досвіду та обізнаності в деталях злочинної діяльності; перевірити свідчення осіб на предмет їх достовірності й відповідності доказам, які містяться у провадженні; визначитися щодо правдивості повідомлення про кримінальне правопорушення; визначитися щодо самообмови особи або висунення неправдивого алібі тощо.

Ключові слова: методика виявлення прихованої інформації, поліграф, опитувальник, тести, тестування, психофізіологічні дослідження, психофізіологічна перевірка, поліграфні технології, фізіологічні реакції, досудове розсліду-

вання, кримінальне провадження, кримінальне правопорушення, життя і здоров'я особи, свобода і статеві недоторканість, поліграфолог.

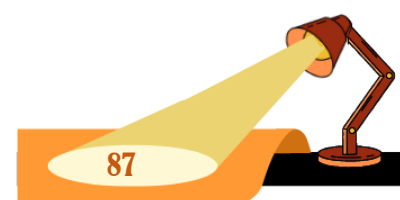
Volkova Yuliia Michailivna Getter, Research Institute of Public Law, Kyiv,
<https://orcid.org/0009-0009-0361-5354>

**ALGORITHMIZATION OF SURVEYORS USING THE METHOD OF
DETECTING HIDDEN INFORMATION, INTENDED FOR
DISCLOSURE AND INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES
AGAINST LIFE AND HEALTH OF A PERSON, SEXUAL FREEDOM
AND SEXUAL INVIOLATION**

Abstract. The scientific article examines the issues of algorithmization of questionnaires using the method of detecting hidden information, which are intended for use in the detection and investigation of criminal offenses against the life and health of a person, sexual freedom and sexual integrity. The use of a polygraph in criminal proceedings is one of the effective means of collecting evidentiary information regarding the criminal activities of specific individuals. In this context, it is important to prepare a high-quality questionnaire that should take into account all the circumstances of the case. When writing the questionnaire, the MVPI assumes modeling the entire course of criminal activity. It was found that the algorithm of a classic questionnaire for the detection and investigation of criminal offenses under the MVPI should consist of five main blocks, which consist of a «battery» of tests: stimulus block; diagnostic block; main block; a block of tests to determine when and from whom the interviewee received information about the criminal event; a block of tests that is presented only to those interviewees who, according to the results of the polygraph test, have a high degree of probability of having information about someone involved in the criminal event.

When uncovering and investigating crimes, the use of the ICP allows: to identify the circle of persons involved in a criminal event and to separate those who are not related to it; to establish whether specific individuals have criminal experience and knowledge of the details of criminal activity; to verify the statements of individuals for their reliability and compliance with the evidence contained in the proceedings; determine the veracity of a report of a crime; determine whether a person has self-incriminated or presented a false alibi, etc.

Keywords: method of detecting hidden information, polygraph, questionnaire, tests, testing, psychophysiological research, psychophysiological testing, polygraph technologies, physiological reactions, pre-trial investigation, criminal proceedings, criminal offense, life and health of a person, freedom and sexual integrity, polygraph examiner.

Постановка проблеми. В умовах правового режиму воєнного стану та повоєнної відбудови країни в державі відбувається оптимізація діяльності органів сектору безпеки і оборони, насамперед, органів і підрозділів Національної поліції України, удосконалення оперативно-розшукової діяльності та організації досудового розслідування в цілому. Під час зростання суспільного запиту на справедливість та дотримання прав і свобод людини особливої актуальності набуває якісне й ефективне проведення розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості. У цій діяльності вагомого значення набуває використання методів психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа.

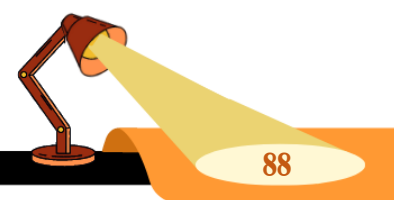
Використання поліграфа у кримінальному провадженні є одним із нетрадиційних засобів збирання доказової інформації щодо злочинної діяльності конкретних осіб [1, с. 86].

Психофізіологічне опитування осіб із застосуванням поліграфа є комплексною процедурою, основу якої становлять технічні засоби, програмне, математичне та інформаційне забезпечення, спеціальні тести (опитувальники), розроблені поліграфологом з урахуванням апробованих загальноновизнаних методик, що дає можливість отримати спеціалісту беззаперечні науково обґрунтовані дані, важливі для вирішення питання по суті їх виникнення. Тобто, створює можливість спеціалісту-поліграфологу виявити у особи приховану інформацію незалежно від її бажання [2, с. 7]. Однією з передових методик застосування поліграфа є методика виявлення прихованої інформації (далі –МВПІ). В умовах правового режиму воєнного стану наведена методика потребує поширення та удосконалення з урахуванням сучасного стану поліграфологічної діяльності в органах і підрозділах Національної поліції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню перспективних напрямів запровадження поліграфічних технологій у кримінальному провадженні, виявленню проблемних питань використання психофізіологічних досліджень під час розслідування кримінальних правопорушень присвячені наукові дослідження низки вітчизняних учених, зокрема: Д. О. Алексеева-Процюк, О. О. Алексеев, В. І. Барко, О. В. Вагіна, Т. В. Ганжа, В. Б. Коба, О. І. Кудерміна, О. В. Курман, О. В. Линник, Т. А. Лешкович, В. М. Малюга, О. М. Морозов, Т. Р. Морозова, О. І. Мотлях, Т. А. Орлова, О. В. Повстяний, К. О. Чаплинський, С. С. Чернявський, В. О. Шаповалов, С. С. Шевченко, Р. А. Яремчук та ін.

Проблеми використання поліграфічних технологій не є новими у юридичній науці. Втім, деякі питання застосування МВПІ потребують більш глибокого аналізу та додаткового висвітлення.

Метою наукової статті є визначення алгоритмів класичного опитувальника для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості за методикою виявлення прихованої інформації.

Виклад основного матеріалу. Методика виявлення прихованої інформації є одним з українських підходів у поліграфології, який розроблений Т. Р. Морозовою. Вчена обґрунтувала наукові засади запровадження й використання МВПІ при проведенні поліграфічних досліджень; систематизувала існуючі тести МВПІ; сформулювала чіткі вимоги до структури та постановки питань у кожному з них з урахуванням результатів практичного використання; описала методичні вимоги до складання тесту перевірки версій; довела необхідність пред'явлення в стимульній частині опитувальника тесту «правдивого так» у випадку проведення дослідження з широким використанням тестів перевірки версій [3, с. 3–4].

В цілому, ця методика формується не на математичних розрахунках, а на когнітивній психології (теорія когнітивного дисонансу), і використовує три типи тестів: на знання невідомого рішення, відомого рішення та перевірки версій для визначення, чи приховує особа значущу інформацію про подію, аналізуючи її психофізіологічні реакції.

На думку Л. Аркуші та О. Чернова, для поліграфології, яка ґрунтується на аналізі психофізіологічних реакцій людини під час відповідей на специфічні запитання, стрес відіграє фундаментальну роль. Реакції організму на стресові стимули є базою для інтерпретації отриманих даних, адже саме вони дозволяють відрізнити щирі відповіді від тих, які приховують правдиву інформацію. Однак механізми формування стресу є багатокомпонентними, включають як фізіологічні, так і психологічні чинники, тому розуміння їхньої сутності є необхідною умовою для коректної роботи поліграфолога [4, с. 19].

Поліграф використовується для перевірки ідеальних слідів відображення щодо конкретних подій, обставин, явищ та виявлення таким чином брехні людини. На думку О. І. Мотляха, оскільки брехня в контексті зіткнення інтересів – це тотальний психосоціальний феномен, пов'язаний із безпосереднім та опосередкованим обміном інформацією й міжособистісним спілкуванням, вона полягає в умисному і найчастіше корисному перекручуванні реальної дійсності речей. Саме тому як основні ознаки звично розуміти: зіткнення інтересів, усвідомлення брехні, намір, умисел, користь. Інше значення має неправда, тобто твердження, засноване на щирій омані й неповному знанні суті явища. При цьому омана розглядається як визначений вид брехливих суджень, котрі об'єктивно ускладнюють пізнання істини, але мають істотну відмінність, яка полягає в тому, що суб'єкт немає умислу говорити брехню своєму опоненту, розуміючи, що повідомлена ним інформація відповідає дійсності. Повідомлення неправдивої інформації в процесі комунікації може здійснюватися за допомогою різних способів і прийомів, вибір яких залежить від мотивів й мети особи, котра говорить неправду [5, с. 27].

Під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості використання МВПІ дозволяє:

- визначити коло осіб, які причетні до протиправної діяльності (вбивств, катувань, заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв та мордувань);
- відокремити осіб, які непричетні до злочинної події;
- з'ясувати особливості розподілу ролей (якщо правопорушення вчинене у складі організованої групи), шляхом установлення обізнаності в деталях злочинної діяльності;
- встановити наявність у конкретних осіб злочинного досвіду;
- перевірити свідчення осіб на предмет їх достовірності й відповідності доказам, які містяться у кримінальному провадженні;
- встановити свідка, який був на місці події, але приховує свою поінформованість;
- визначитися щодо правдивості повідомлення про кримінальне правопорушення;
- визначитися щодо самообмови особи (у випадку добровільних зізнань у вчиненні правопорушення) або висунення неправдивого алібі та ін.

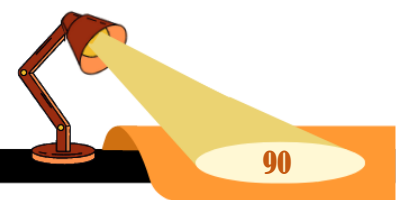
В цілому, отримані в ході опитування з використанням поліграфа дані мають орієнтувальний (інформативний) характер і використовуються уповноваженими особами під час висунення версій щодо розвитку злочинної події, встановлення особи злочинця, місць його переховування та знаходження речових доказів (зокрема, знарядь вбивства або заподіяння тілесних ушкоджень), розшуку поінформованих осіб, установлення місця чи тіла жертви тощо.

З метою розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у МВПІ використовується два основні підходи: класичне або бліц-опитування.

Для цього важливе значення має підготовка якісного опитувальника, який повинен враховувати усі обставини кримінального провадження. Під час написання опитувальника у МВПІ передбачається моделювання усього перебігу злочинної діяльності. Для цього спеціалісту-поліграфологу необхідно:

- всебічно ознайомитися з матеріалами кримінального провадження (проаналізувати протокол огляду місця події та вилучених предметів, показання підозрюваних і очевидців злочинної події, висновки проведеної експертизи тощо);
- отримати від слідчих або працівників оперативних підрозділів НПУ додаткові відомості щодо певних подій чи фактів, які відсутні у матеріалах кримінального провадження; з'ясувати їхні версії щодо механізму злочину та розвитку злочинної події;
- за необхідності провести додаткову бесіду з очевидцями злочинної події, ознайомитися з наявними речовими доказами або здійснити рекогносцировку місця події.

На думку вчених (Т. Р. Морозова, О. М. Морозов, В. Б. Коба), алгоритм класичного опитувальника для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень за МВПІ повинен складатися з п'яти основних блоків [6, с. 56–74].

1. *Стимульний блок*, який складається з наступних тестів:

1.1. Тест «Як Вас звати?». Формат тесту – 0-N1-R1-N2-N3-R2, інструкція опитуваному – відповідати на всі питання тесту «ні».

1.2. Тест «У зв'язку з чим Ви піддаєтеся перевірці на поліграфі?». Формат тесту – 0-N1-N2-R1-N3. Це «тест правдивого «так», який використовується для того, щоб зафіксувати характер фізіологічної реакції опитуваного при наданні правдивої відповіді на «значуще» питання.

1.3. Тест «Чи готувалися Ви до протидії перевірці на поліграфі?». Формат тесту – 0-N1-R1-R2-R3-R4-R5-R6-R7-R8-R9-R10, де R1-R9 – питання, що відображають реальні прийоми, які призводять до спотворення фізіологічних реакцій, а R10 – версія опитуваного «Ви прийшли на поліграфологічну перевірку без наміру протидіяти дослідженню?».

2. *Діагностичний блок*, який складається з наступних тестів:

2.1. Тест «Що Вам абсолютно точно відомо про...?» (називається подія (вбивство, катування, мордування, звалтування, сексуальне насильство), з приводу якої проводиться досудове розслідування). Формат тесту – 0-N-R1-R2-R3-R4-R5-R6-R7-R8-R9-R10-R11 R12-R13, де R13 – ще одне пред'явлення в перефразованому вигляді питання, на близьку за змістом пару якого всередині тесту було отримано дві значущі реакції, або питання, що відображає версію опитуваного, якщо реакцій на жодну з пар питань немає.

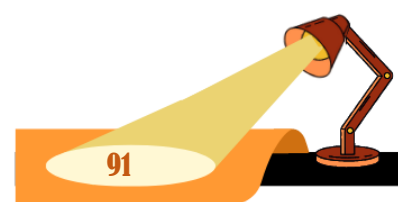
2.2. Тесту «Звідки у Вас це знаряддя злочину?» – для опитуваних, у яких виявлений речовий доказ з місця учинення кримінального правопорушення (вогнепальна чи холодна зброя, предмети для заподіяння тілесних ушкоджень). Формат тесту – 0-N-R1-N2-R2-N3-R3-N4-R4.

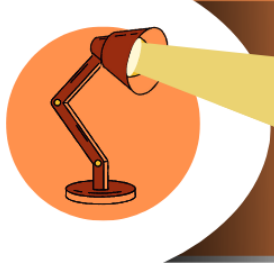
2.3. Від трьох тестів на знання невідомого рішення на кримінальне минуле з максимальним форматом 0-N1-R1-R2-R3-R4-R5-R6-R7-R8-R9-R10, у яких кримінальне правопорушення, що розслідується, має бути розподілене на значущі питання за всіма відомими слідству епізодами. При цьому необхідно враховувати, що тести на наявність у опитуваного кримінального минулого є досить чутливими. Нерідко в ході їх використання поліграфологи отримують орієнтуючу інформацію про інші невідомі слідству епізоди злочинної діяльності, учинені опитуваним, та протиправні дії, учинені особами з його близького оточення. Важливу інформацію, одержану за допомогою цих тестів, потрібно ретельно перевіряти в подальшому, однак її можна використовувати і для демонстрації опитуваному можливостей методу поліграфічних перевірок за МВПІ.

3. *Основний блок*, який складається з наступних тестів:

3.1. Тести на знання відомого рішення – ними встановлюється рівень поінформованості (обізнаності) опитуваного про обставини злочинної події (від початку протиправних дій до їх закінчення).

3.2. Тести перевірки версій – ними перевіряється алібі, яке висунуто перевіряємим на початковому етапі досудового розслідування.

3.3. Тести на знання невідомого рішення – ними з'ясовуються ті деталі учинення кримінального правопорушення, які ще у повному обсязі не невідомі слідству.

Слід зазначити, що ці тести повинні формуватися за принципом від загального до окремого (конкретного) або від великого до малого. При формуванні цих «батареї» тестів спеціаліст-поліграфолог повинен спиратися на результати проведення експертиз та іншу наявну достовірну інформацію.

Як «значущі» запитання в тестах цього блоку потрібно використовувати відомі ключові обставини злочинної події, які вже з'ясовані у процесі розслідування, зокрема:

– загальні відомості щодо вчинення кримінального правопорушення: характер протиправних дій (вбивство, зґвалтування, заподіяння тілесних ушкоджень); місцевість, де відбувалася подія (місто, селище, відкрита місцевість); конкретне місце (будинок, квартира, гараж, приміщення, вулиця, парк, узбережжя річки, розважальний заклад, установа); обстановка і спосіб учинення протиправного діяння; наслідки правопорушення тощо;

– шляхи підходу та відходу правопорушників з місця події: спосіб проникнення до об'єкту та його залишення; предмети, які було використано під час протиправної діяльності (нанесення тілесних ушкоджень, катування, мордування, зґвалтування, вбивство);

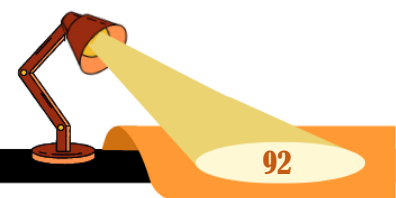
– шкода, яка завдана конкретній особі: характер і локалізація тілесних ушкоджень;

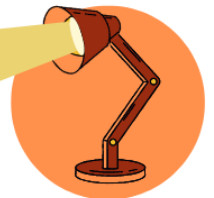
– зміст слів, фраз, особливості поведінки, одягу правопорушників у момент учинення правопорушення, які відомі слідству завдяки показанням свідків або інших підозрюваних (якщо злочин учинено в складі організованої групи);

– знаряддя злочину (знаряддя вбивства – мотузки, вогнепальна чи холодна зброя, поліетиленові пакети, наручники, «удавки»; предмети, якими наносились тілесні ушкодження потерпілому – палиця, електрошокер тощо). Якщо знаряддя злочину вже знайдено, то після пред'явлення тестів зі словами-стимулами, можна провести тест-упізнання цих знарядь;

– методи, які застосовувалися під час заподіяння тілесних ушкоджень, катування і тортур. Так, свідчення звільнених з полону військовослужбовців ЗСУ та матеріальні докази з катівень вказують на те, що окупанти використовують широкий перелік методів тортур і мордування. Найпоширенішими видами катувань є побиття, удари електричним струмом, удушення, застосування холоду чи спеки, сексуальне насильство, видалення частин тіла, шрамування, позбавлення води, їжі, сну або доступу до туалету, імітації страти, погрози насильством чи смертю та інші дії, які викликають виражені страждання та болісні відчуття;

– наявність та розташування на місці події певних предметів та об'єктів: перешкоди (огорожі, ґрати), предмети меблів, окремі речі, особливості освітлення тощо;

– ідентифікаційні ознаки особи потерпілого: вік, стать, зріст, статура, волосся, особливі та супутні (одяг, прикраси) прикмети; характер заподіяних ушкоджень на тілі потерпілого (різана рана шиї, колота рана голови, вогнепальне поранення в області серця, удари по спині, голові чи обличчю; де саме було залишене тіло жертви (у приміщенні, гаражі, підвалі, посеред вулиці; розташування тіла загиблого, якщо відповідно до висновку експертизи він помер одразу, не намагаючись пересуватися (лицем до землі, притулене до дерева тощо); сліди переміщення або волочіння потерпілого;

– речові докази, що залишені злочинцем на місці події: знаряддя злочину (зброя, спеціально пристосовані пристрої чи приладдя для заподіяння тілесних ушкоджень); предмети одягу і особисті речі; залишки їжі, недопалки; сліди крові, слини, сперми та інших виділень людини; відбитки пальців рук, взуття тощо;

– ідентифікаційні ознаки особи злочинця: особливі та супутні прикмети, характерні особливості злочинної поведінки;

– предмети, що були вкрадені злочинцем, та місце їх знаходження чи приховання: гроші (сума, валюта, номінал, характер скріплення, особливості упакування); речі та їхні ознаки; коштовності (вид, склад металу, наявність дорогоцінного каміння, кількість, вигляд); техніка (тип, назва фірми); характеристики схованки (сейфу);

– зброя, інструменти та інші предмети, яких намагався позбутися злочинець після учинення кримінального правопорушення: знаряддя злочину (вогнепальна і холодна зброя, засоби катування чи мордування, особистий одяг після зґвалтування, документи, речі для зміни зовнішності тощо);

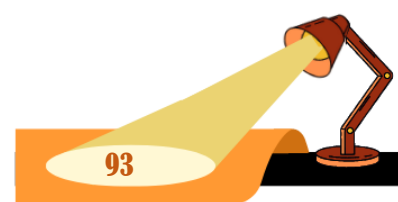
– засоби пересування злочинців під час злочинної діяльності: автомобіль (марка, колір, державний номер), громадський транспорт, інші засоби пересування.

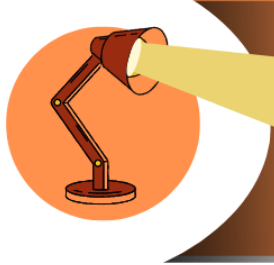
4. Блок тестів, для з'ясування того, коли і від кого опитуваний отримав інформацію про злочинну подію, складається з таких тестів для перевірки версій:

4.1. Тесту «Коли Ви особисто дізналися про...?» (називається безпосередньо подія, яка є предметом розслідування). Формат тесту – 0-N1-R1-R2-R3-R4-R5-R6, де R6 – питання, що відображає версію опитуваного. Усі питання до R5 включно пред'являються винятково в послідовному хронологічному порядку.

4.2. Тест «Яким чином Ви дізналися про...?» (називається безпосередньо подія, яка є предметом розслідування). Формат тесту – 0-N1-R1-N2-R2-N3-R3, де R1 – «Відома інформація від людей, які вчинили...?», R2 – «Знаєте, тому що самі це вчинили...?», R3 – питання, що відображає версію опитуваного.

5. Блок тестів, що пред'являється лише тим опитуваним, які відповідно до результатів поліграфологічної перевірки з високим ступенем вірогідності володіють інформацією причетного до злочинної події. Основне завдання цих тестів – отримання інформації, яка забезпечить вихід на доказову базу.

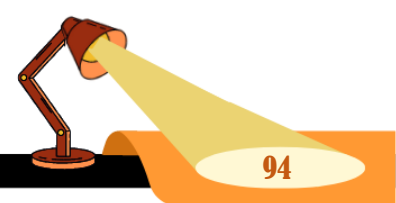

Причетність у ньому – не встановлюється, це завдання вирішується тестами другого, третього та четвертого блоків опитувальника. Цей блок переважно складається з тестів на знання невідомого рішення, тоді як тести перевірки версій включаються в нього в обмеженій кількості, частіше за все для встановлення причин зміни свідчень, визначення справжнього «особистого внеску» опитуваного та у випадку, коли правопорушення вчинене у склад організованої групи осіб, які намагаються більш тяжку провину перекласти на інших співучасників злочину. Головна мета проведення цих тестів – встановлення мотивів, рольової позиції опитуваного у вчиненні кримінального правопорушення (вбивства, зґвалтування, катування); визначення, які саме дії виконував опитуваний при вчиненні протиправного діяння (наносив жертві удари тупими чи гостроколючими предметами, зв'язував руки, перекривав дихання); з'ясування причин зміни ним показів; встановлення поки невідомих слідству співучасників протиправної діяльності; пошук викрадених предметів і матеріальних цінностей, встановлення місця приховання викрадених грошей і цінностей; пошук тіла жертви; схилення до надання правдивих показань через з'ясування причин, які заважають опитуваному це зробити.

Достовірність результатів проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа залежить від належної організації такої діяльності. Професійне поліграфологічне обстеження складається з трьох основних етапів – передтестової співбесіди, обстеження та аналізу поліграм. Проте важливого значення набуває і правильна побудова спеціалістом-поліграфологом тестових «батареї», які повинні враховувати обставини злочинної події, особу правопорушника і потерпілого, наявну доказову базу у кримінальному провадженні та ін.

Таку думку підтримують і Л. М. Деркач, І. Д. Спіріна, В. І. Татарінов і С. В. Пеньков, зазначаючи, що сучасний стан та перспективи розробленості проблематики тестування із використанням поліграфу в Україні висувають першочерговим завданням вирішення проблеми достовірності наукових розвідок та сучасної практики. Проблемні питання як психофізіологічної, так і психіатричної експертизи з використанням поліграфу активно використовуються у вітчизняній правозастосовній практиці, зокрема у кримінальному судочинстві. Одна з актуальних, але малодосліджених, дискусійних проблем у цьому аспекті, є проблема достовірності психофізіологічної експертизи з використанням поліграфу та її результатів у кримінальному судочинстві як України, так і у різних країнах світу [7, с. 4].

Висновки. Питання використання психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа у розслідуванні кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості і на сьогодні залишаються досить актуальними і потребують опрацювання задля підвищення ефективності проведення досудового розслідування.

В умовах правового режиму воєнного стану головним завданням органів і підрозділів Національної поліції України є подальше розроблення та запровадження у правозастосовну практику поліграфічних технологій, що дозволить швидко збирати докази та ефективно їх використовувати у кримінальному провадженні, а також завчасно запобігати протиправній діяльності в умовах війни та глобальних викликів.

Література:

1. Волкова Ю. М. Стан наукових досліджень щодо застосування поліграфа у кримінальному провадженні. *Наука, освіта та технології: світові тенденції та регіональний аспект* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 17 травня 2025 року). Рівне : ЦФЕНД, 2025. 200 с. С. 86–88.

2. Застосування комп'ютерних поліграфів при професійному кадровому відборі до правоохоронних органів України [Текст] : методичний посібник / Мотлях О. І., Корж Є. М., Куценко Д. В. – Київ : Освіта України, 2019. – 144 с.

3. Морозова Т. Р. Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях : монографія / за наук. ред. О. М. Морозова. Київ : Алерта, 2023. – 472 с.

4. Аркуша Л. І. Психологічні механізми формування реакцій стресу та їх значення для інтерпретації даних поліграфа / Чернов О. *Сучасний досвід використання поліграфа у сфері національної безпеки і оборони України в умовах воєнних загроз* : зб. матеріалів панел. дискусії : ІХ Харків. міжнар. юрид. форум, м. Харків, 26 верес. 2025 р. / [редкол.: А. Гетьман, В. Журавель, В. Шевчук та ін.] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. криміналістики ; Нац. акад. прав. наук України ; Всеукр. асоц. поліграфологів [та ін.]. – Харків : Право, 2025. С. 19–23.

5. Мотлях О. І. Основи поліграфології [Текст] : лекц. курс / Київ : Нац. акад. внутр. справ. Освіта України, 2019. – 46 с.

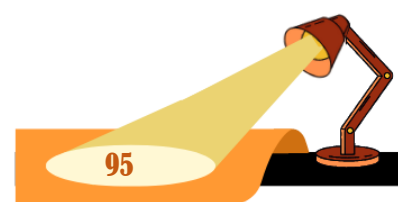
6. Використання методики виявлення прихованої інформації під час опитувань з використанням поліграфа в діяльності органів і підрозділів Національної поліції України : навчальний посібник / Т. Р. Морозова, Ю. М. Волкова, В. Б. Коба, К. О. Чаплинський; Департамент забезпечення діяльності Голови Національної поліції України; Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. – 266 с.

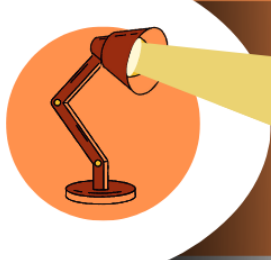
7. Деркач Л. М., Спіріна І. Д., Татарінов В. І., Пеньков С. В. Критерії оцінювання ефективності психофізіологічних досліджень з використанням поліграфу та організація моніторингу якості їх проведення : метод. реком. Дніпро : ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. – 48 с.

References:

1. Volkova YU. M. Stan naukovykh doslidzhen' shchodo zastosuvannya polihrafa u kryminal'nomu provadzhenni [The state of scientific research on the use of the polygraph in criminal proceedings]. *Nauka, osvita ta tekhnolohiyi: svitovi tendentsiyi ta rehional'nyy aspekt* : zbirnyk tez dopovidey mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Rivne, 17 travnya 2025 roku). Rivne : TSEFEND, 2025. 200 s. S. 86–88. [in Ukrainian].

2. Zastosuvannya komp'yuternykh polihrafiv pry profesiynomu kadrovomu vidbori do pravookhoronnykh orhaniv Ukrayiny [The use of computer polygraphs in professional personnel selection for law enforcement agencies of Ukraine] [Tekst] : metodychnyy posibnyk / Motlyakh O. I., Korzh YE. M., Kutsenko D. V. – Kyyyiv : Osvita Ukrayiny, 2019. – 144 s. [in Ukrainian].

3. Morozova T. R. Metodyka vyyavlennya prykhovanoi informatsiyi u polihrafnykh doslidzhennyakh [Methodology for detecting hidden information in polygraph tests] : monohrafiya / za nauk. red. O. M. Morozova. Kyiv : Alerta, 2023. – 472 s. [in Ukrainian].

4. Arkusha L. I. Psykholohichni mekhanizmy formuvannya reaktsiy stresu ta yikh znachennya dlya interpretatsiyi danykh polihrafa [Psychological mechanisms of stress reactions and their significance for the interpretation of polygraph data] / Chernov O. Suchasnyy dosvid vykorystannya polihrafa u sferi natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrayiny v umovakh voyennykh zahroz : zb. materialiv panel. dyskusiyi : IX Kharkiv. mizhnar. yuryd. forum, m. Kharkiv, 26 veres. 2025 r. / [redkol.: A. Het'man, V. Zhuravel', V. Shevchuk ta in.] ; Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho, Kaf. kryminalistyky ; Nats. akad. prav. nauk Ukrayiny ; Vseukr. asots. polihrafolohiv [ta in.]. – Kharkiv : Pravo, 2025. S. 19–23. [in Ukrainian].

5. Motlyakh O. I. Osnovy polihrafolohiyi [Fundamentals of polygraphology] [Tekst] : lekts. kurs / Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav. Osvita Ukrayiny, 2019. – 46 s. [in Ukrainian].

6. Vykorystannya metodyky vyyavlennya prykhovanoi informatsiyi pid chas opytuvan' z vykorystannyam polihrafa v diyal'nosti orhaniv i pidrozdiliv Natsional'noyi politysi Ukrayiny [Using the method of detecting hidden information during interviews using a polygraph in the activities of bodies and units of the National Police of Ukraine] : navchal'nyy posibnyk / T. R. Morozova, YU. M. Volkova, V. B. Koba, K. O. Chaplyns'kyy; Departament zabezpechennya diyal'nosti Holovy Natsional'noyi politysi Ukrayiny; Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. – Odesa : Vydavnytstvo «Yurydyka», 2024. – 266 s. [in Ukrainian].

7. Derkach L. M., Spirina I. D., Tatarinov V. I., Pen'kov S. V. Kryteriyi otsinyuvannya efektyvnosti psykhofiziologichnykh doslidzen' z vykorystannyam polihrafu ta orhanizatsiya monitorynhu yakosti yikh provedennya [Criteria for evaluating the effectiveness of psychophysiological studies using a polygraph and the organization of monitoring the quality of their conduct] : metod. rekom. Dnipro : VNPZ «Dniprovs'kyi humanitarnyy universytet», 2022. – 48 s. [in Ukrainian].

